

23.9.2026

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2026

HAKIJAN TIEDOT

Kunta: KAAVI

Kunnan yhteyshenkilön tiedot:

- Nimi: Harri Korhonen
- Nimike: Kunnanjohtaja
- Sähköpostiosoite: harri.korhonen@kaavi.fi
- Puhelinnumero: 044 493 8304

HAKEMUKSEN TIEDOT

A. Haettava summa, euroa: 85 000 €

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin sen käyttökohde: Korjaamaan Kaavin kunnan negatiivista valtionosuutta.

C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeuksellisiksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.

1. Kaavin kunnan valtionosuuden kehitys ilman kotikuntakorvauksia:

TP 2022 n. 12,5 milj. €

TP 2023 + 275 000 € (sis. harkinnanvarainen 220 000 €)

TP 2024 - 285 000 € (sis. harkinnanvarainen 250 000 €)

TP 2025 - 397 000 € (sis. harkinnanvarainen 78 000 €)

TA 2026 - 85 000 €

TAE 2027 - 124 000 €

Yhteensä Kaavin kunta on maksanut / maksaa peruspalvelujen järjestämisestä noin 900 000 € vuosien 2023 – 2027 aikana. Ilman harkinnanvaraista valtionosuutta summa olisi lähes 1,5 milj. €.

2. Tasapuolisuus:

Valtionosuuksia vuonna 2026 (tiedot koottu alue- ja kuntaministerin maakuntakierroksen yhteydessä marraskuussa 2025):

- Manner-Suomessa keskimäärin 751 € / asukas
- Pohjois-Savossa keskimäärin 593 € / asukas
- korkein valtionosuus Pohjois-Savossa on 1 629 € / asukas
- pienin valtionosuus Pohjois-Savossa on – 49 € / asukas (Kaavi)

3. Vääristymä

Valtionosuuksia vuodelle 2027 (Kuntaliiton 11.8.2026 julkaisema ennakollinen valtionosuuslaskelma):

- Kaavin kunnan peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta – 449 € / asukas
- Kaavin kunnan valtionosuus - 55 € / asukas
- Manner-Suomen korkein valtionosuus 2 617 € / asukas (Utsjoki)
- Manner-Suomen pienin valtionosuus -551 € / asukas (Eurajoki)
- Manner-Suomen keskimääräinen valtionosuus on 755 € / asukas

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Valtionosuus vääristymä on alkanut hyvinvointialue uudistuksen yhteydessä vuodesta 2023 lukien. Merkille pantavaa on erityisesti Kaavin kunnan valtionosuus vuonna 2025. Työllisyyden hoito ja kustannukset siirtyivät kuntien vastuulle 1.1.2025 lukien, mutta Kaavin kunnan valtionosuuden negatiivisuus kasvoi merkittävästi edellisestä vuodesta.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa ollut valtionosuus uudistus kaatui marraskuussa 2025, jossa lähtökohta olisi ollut se, että valtionosuudet määräytyisivät kuntien nykyisten tehtävien perusteella eikä kuntien sote menojen (2021 – 2022) perusteella. Tässä yhteydessä kuntien negatiivinen valtionosuus olisi poistunut niiden noin kymmenen kunnan osalta, joille negatiivinen valtionosuus aiheuttaa merkittävää talouden haastetta.

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

Kaavin kunnan valtuusto on päätöksellään 16.9.2024 § 41 hyväksynyt talouden tasapainottamisohjelman. Tätä tasapainottamisohjelmaa on toteutettu suunnitelmallisesti.

Kaavin kunnassa on talouden tasapainottamisohjelman myötä otettu käyttöön mm. hulevesimaksu sekä korotettu vuosittain vesi- ja viemärilaitoksen perus- ja käyttömaksuja.

Kaavin kunnan tuloveroprosentti on nostettu 9,90 %:iin, joka on selkeästi korkeampi kuin manner-Suomen keskimääräinen tuloveroprosentti. Myös kiinteistöveroprosentit ovat korkealla tasolla verrokkikuntiin nähden. On huomionarvoista, että Kaavin kunnan ulkoisista käyttömenoista yli 80 prosenttia katetaan verotuloilla.

Kaavin kunnan henkilöstön määrä vuonna 2023 oli 67 ja talousarviovuonna 2026 henkilöstön määrä on 54. Joten vuosien 2023 – 2026 aikana henkilöstön määrä on vähentynyt lähes 20 %. Yhtenä talouden tasapainottamiskeinona on ollut alkuvuodesta 2026 koko henkilöstön lomauttaminen kahden viikon ajaksi.

Talouden tasapainottamiseksi Kaavin kunta on tehnyt merkittäviä päätöksiä myös omaisuuden myynnistä. Vuosien 2024 ja 2025 aikana Kaavin kunta on myynyt metsämaa-alueita sekä muita vajaakäytöllä olevia kohteita kuten ns. Veteraanimajan. Jäljelle jääneestä metsäomaisuudesta on vuosien varrella jouduttu ottamaan ylisuuria tuottoja yli kestävän tason.

Kaavin kunta on talouden tasapainottamiseksi päättänyt myydä suoran omistuksensa Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:stä. Osakekauppa toteutui keväällä 2026. Tällä järjestelyllä on saatu kertyneet alijäämät katettua ja hieman ”puskuria” tuleville vuosille.

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

Osakekaupalla saadulla tuloksella on saatu katettua taseeseen kertynyt alijäämä. Osakekaupasta saatu omaisuus tullaan merkittävältä osin sijoittamaan eikä käyttämään kaikilta osin käyttötalouteen.

F. Muut huomiot ja lisätiedot: PERUSTELUT

Perustuslakivaliokunta on pitänyt valtiosuusjärjestelmää alueellisen yhdenvertaisuuden edistämisen vuoksi merkityksellisenä myös perustuslain 6 §:n kannalta. Järjestelmän tehtävänä on tasoittaa kuntien välillä olevia peruspalveluiden kustannus- ja tarve-eroja ja siten lisätä elinkeino- ja väestörakenteeltaan erilaisten kuntien asukkaiden yhdenvertaista kohtelua ja heidän tosiasiallisia mahdollisuuksiaan saada perusoikeuksien toteutumisen

kannalta välttämättömiä palveluja (PeVL 69/2022 vp, kappale 4, PeVL 16/2014 vp, s. 4/I, PeVL 34/2013 vp, s. 2/I, PeVL 29/2009 vp, s. 2/I, vrt. PeVL 37/2006 vp, s. 2—3).

Perustuslaki valiokunnan mukaan lainsäätäjällä on varsin laaja harkintavalta säädettäessä muutoksista valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun muutokset vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (PeVL 69/2022 vp kappale 4, PeVL 40/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 16/2014 vp, s. 4/I). Lisäksi valiokunnan mukaan perustuslain turvaaman rahoitusperiaatteen kannalta ei ole riittävää arvioida sen toteutumista koko kuntasektorin tasolla, koska asukkaiden itsehallinto on suojattu kussakin kunnassa. Vaikutuksia on siten tarkasteltava myös yksittäisten kuntien osalta (PeVL 69/2022 vp, kappale 4, PeVL 40/2014 vp, s. 3, PeVL 16/2014 vp, s. 3, ja PeVL 41/2002 vp, s. 3/II).

Kaavilla 23.9.2026

Harri Korhonen, kunnanjohtaja

Liitteet: kunnanhallitus 7.9.2026 § 111